

Moestuinen voor Dummies

Spiek
Brief

De vijf kenmerken van de succesvolle moestuin

Je kunt de onmisbare elementen voor een succesvolle moestuin terugbrengen tot vijf woorden. Dit is een onfeilbare formule:

- ✔ **Selectie.** Teel dat wat je graag eet! De eenvoudigste groenten om te telen zijn struikbonen, sla, tomaten en kalebassen, maar kies de groenten die jij en je gezin lekker vinden. Dat gezegd, teel elk jaar een aantal verschillende groenten en enkele nieuwe. Je weet maar nooit, misschien blijkt je ineens dol te zijn op de smaak van spruitjes!
- ✔ **Locatie.** Leg je tuin aan naast een pad, naast het huis of ergens waar je dagelijks langs loopt. Licht de tuin uit het zicht, dan vergeet je hem snel. Bezoek je tuin elke dag tien minuten zodat je hem in topvorm kunt houden. Controleer of de plek goede toegang biedt tot een waterbron en vrij vlak is.
- ✔ **Formaat.** begin klein. Een verhoogd bed van 90 bij 180 cm en enkele potten volstaan om klein te beginnen. Heb je voldoende ruimte, leg dan een tuin aan van 3 bij 3 meter. Je kunt het eerste jaar beter successen behalen met een kleine tuin en deze het volgende jaar vergroten. (Wanneer

je bijvoorbeeld voedsel wilt produceren om te bewaren of te delen, is een tuin van 6 bij 6 m een prima formaat. Je kunt een weelde aan verschillende groenten produceren en de tuin er toch goed uit laten zien.)

- ✔ **Grond.** De beste tuin heeft vruchtbare, goed gedraineerde grond die jaarlijks wordt aangevuld met compost. Dankzij de bouw van verhoogde bedden kan de grond sneller draineren en opwarmen in de lente. (Verhoogde bedden zijn een soort brede, platte rijen. Ze zijn meestal minimaal zestig cm breed en minimaal vijftien cm hoog, maar elk plantvlak dat verhoogd is tot boven het normale grondniveau is een verhoogd bed.) Bovendien druk je de grond niet aan wanneer je er op staat, dus je planten worden sterker.
- ✔ **Zon.** De meeste groenten groeien het best met minimaal zes uur direct zonlicht per dag. Heb je slechts drie tot vier uur zon per dag, teel dan bladgroenten, zoals sla, mesclun bladgroente en snijbiet, of wortelgewassen, zoals penen, bieten en radijsjes. Je kunt ook een verplaatsbare tuin overwegen. Plant gewassen in potten en bakken en zet ze het hele jaar door op de zonnigste plekken in de tuin.

Welke groenten zet je in je tuin?

Vind je het moeilijk om te bepalen welke groenten je in je tuin gaat zetten? Kijk aan de hand van deze lijst of groenten bij jouw specifieke behoeften aansluiten:

- ✔ **Mooie groenten.** Waarom zou je je liefde voor groenten verbergen? Je kunt deze groenten in de voortuin zetten, waar iedereen van hun schoonheid kan genieten.

Probeer deze planten voor een mooie, productieve tuin: asperges, aubergine, venkel, aardpepen, boerenkool, sla, paprika's, pepers, rabarber, zonnebloemen en snijbiet.

- ✔ **Eenvoudig te telen groenten.** Met deze groenten kan het haast niet mis gaan wanneer je ze op het juiste moment plant: broccoli, struikbonen, komkommer, aubergine, sla, erwten, aardappelen, kalebassen, snijbiet en tomaten.
- ✔ **Warmteminnende groenten.** Deze groenten kunnen tegen hitte (misschien wel beter dan jij zelf!): bonen, maïs, aubergine, meloenen, okra, pinda's,

paprika's, pepers, zoete aardappelen en watermeloen.

- ✔ **Kort-seizoengroenten.** Is het groeiseizoen maar kort en krachtig, teel dan deze groenten: struikbonen, penen, kers, sla, mesclun bladgroenten, erwten, radijsjes, sjalotten, spinazie en zomer-kalebass.

- ✔ **Groenten voor een schaduwrijke tuin.** Heb je een tuin die minder dan zes uur direct zonlicht ontvangt, teel dan deze groenten: bieten, penen, boerenkool, sla, aardappelen, radijsjes, rabarber, sjalotten, spinazie en snijbiet.

- ✔ **Groenten die kinderen graag telen.** De volgende groenten zijn leuk en eenvoudig om te telen; kinderen oogsten en eten ze graag (soms al in de tuin): blauwe aardappelen, penen, kerstomaten, kalebassen, pinda's, stokbonen aan een tipi, pompoenen, zaadloze watermeloenen, zoete aardappelen en snijbiet.

Inhoud in vogelvlucht

Over de auteurs	xvii
Dankwoord	xix
<i>Inleiding</i>	1
<i>Deel I: De moestuin: basisinformatie</i>	5
Hoofdstuk 1: De grondbeginselen van de moestuin	7
Hoofdstuk 2: De populariteit en voordelen van een moestuin	15
Hoofdstuk 3: Je moestuin ontwerpen	21
<i>Deel II: Wie zaait zal oogsten</i>	39
Hoofdstuk 4: De tomaat: koning van de groenten	41
Hoofdstuk 5: Kennismaking met de neefjes van de tomaat: paprika's, pepers en aubergines	57
Hoofdstuk 6: Ondergrondse gewassen telen: penen, uien en aardappelen	71
Hoofdstuk 7: Zoet en simpel: bonen en erwten	89
Hoofdstuk 8: Sterke kruipplanten: komkommers, meloenen, pompoenen en squash	105
Hoofdstuk 9: Wintergroenten van de koude grond: broccoli, spruitjes, bloemkool en overige koolsoorten	123
Hoofdstuk 10: Een bladgroente voor elk seizoen: kropsla, spinazie, snijbiet en speciale bladgroenten	137
Hoofdstuk 11: Suikermaïs en andere groenten die de moeite waard zijn	151
Hoofdstuk 12: Bessen en kruiden telen voor een eetbare tuin	181
<i>Deel III: Handen uit de mouwen in de moestuin</i>	197
Hoofdstuk 13: Op uw plaatsen, klaar... teel!	199
Hoofdstuk 14: De grond bewerken	219
Hoofdstuk 15: De moestuin onderhouden	237
Hoofdstuk 16: Enkele coole landbouwtechnieken	265
Hoofdstuk 17: Je planten gezond houden	275
Hoofdstuk 18: Groenten in potten telen	289
Hoofdstuk 19: Groenten oogsten, bewaren en conserveren	299
<i>Deel IV: Het deel van de tientallen</i>	307
Hoofdstuk 20: Tien onmisbare tuingereedschappen	309
Hoofdstuk 21: Bijna tien manieren om het groeiseizoen te verlengen	317
Bijlage: Richtlijnen en andere hulpmiddelen	323
<i>Index</i>	329

Inleiding

Iedereen houdt van lekker eten. We hebben recht op vers, smaakvol, voedzaam voedsel en zelf telen is de beste manier om heerlijk voedsel te krijgen. Je hoeft geen agrariër te zijn om dat te kunnen. Of je nu een stuk grond in de tuin geschikt maakt om er groenten op te telen, enkele groenten tussen de bloemen en struiken plant of bakken vol mooie, eetbare soorten gebruikt: je eigen voedsel kweken is een bevredigende en lonende bezigheid.

Bovendien is moestuinieren niet erg ingewikkeld. Mensen kweken immers al duizenden jaren lang hun eigen groenten. Net als bij elke hobby heb je een beetje begeleiding, goed advies en inspiratie nodig om te beginnen. *Moestuinen voor Dummies* is er voor iedereen die al groenten teelt of er ooit van heeft gedroomd om zelf voedsel te telen. Met wat vastberadenheid kun je zo aan de slag. Je hebt de klus al half geklaard met de keuze van dit boek!

Over dit boek

In dit boek vind je alle basisinformatie voor het aanleggen van een moestuin. Het is fantastisch om het boek van voor naar achteren te lezen, maar elk onderdeel en hoofdstuk staat op zichzelf. Je kunt dus ook direct naar de groentesoorten en onderwerpen lopen waar je het eerst op wilt richten. Ik heb mijn hele leven al een moestuin, dus via dit boek probeer ik toegankelijk praktisch advies te geven. Ik geef ook enkele speciale tips en trucjes die ik in de loop der jaren heb geleerd. Ik geef informatie over honderden groentevariëteiten, veel daarvan zijn mooi om naar te kijken en lekker om te eten. Natuurlijk is dit alleen interessant wanneer je met succes groenten kunt telen. Daarom is een groot deel van dit boek gewijd aan het bewerken van de grond, het opkweken van zaad, onderhoud van de tuin, plaagbeheersing, telen in alle seizoenen en oogsten. Ik motiveer graag blije, gezonde tuinders die bereid zijn om te experimenteren, fouten te maken en hun oogst graag delen met hun vrienden, familie en burens.

Conventies in dit boek

Ik gebruik de volgende conventies om je te helpen door dit boek te navigeren:

- ✔ Alle verwijzingen naar temperatuur zijn in graden Celsius. Als geheugensteuntje vermeld ik dit bij de eerste verwijzing in elk hoofdstuk. Daarna bespaar ik ruimte (en papier!) door deze weg te laten.
- ✔ Namen van variëteiten van elke groente zijn aangegeven met enkele aanhalingstekens. Dit zijn de bekende namen die je ziet wanneer je groentezaden en -planten koopt.
- ✔ Nieuwe termen (die ik meteen uitleg) en Latijnse namen van groenten, die ik alleen gebruik waar nodig, worden *cursief* weergegeven.
- ✔ **Vetgedrukte** tekst accentueert de belangrijkste woorden in opsommingen.
- ✔ Webadressen worden in monofont weergegeven.

Bij het drukken van dit boek kunnen sommige webadressen over twee tekstregels zijn verdeeld. In dat geval heb ik geen extra afbreekttekens toegevoegd om dit aan te geven. Dus je typt precies wat er in het boek staat om deze websites te gebruiken en doet net of de regel niet is afgebroken.

Wat je niet hoeft te lezen

Ik ga ervan uit dat elk woord dat ik over moestuinen heb geschreven interessant is, maar ik beseft dat jij een leven hebt en misschien wilt opschieten. Wanneer je alleen de basisinformatie wilt lezen, onthoud dan dat informatie in grijze kaders en informatie waar het pictogram 'Technische info' voor staat niet onmisbaar is voor het leren moestuinieren en kan worden overgeslagen als het echt moet.

Vooronderstellingen

Voordat ik ook maar een letter op papier zette, vroeg ik mij af wie dit boek zou lezen. Dit zijn mijn aannamen over jou als lezer:

- ✔ Je wilt een moestuin aanleggen vol gezonde, voedzame, prachtige eetbare planten.
- ✔ Je wilt leren moestuinieren of je wilt als ervaren tuinder nieuwe trucjes ontdekken om je vaardigheden te verbeteren.
- ✔ Je wilt groenten telen op een milieuvriendelijke manier.

- ✓ Je wilt groenten telen, ook al heb je slechts ruimte voor een paar planten op je balkon of terras.
- ✓ Je wilt je liefde voor tuinieren delen met vrienden, familieleden en burens. Jij denkt dat als meer mensen een deel van hun eigen voedsel zouden telen, de wereld een stuk mooier zou zijn.

De opzet van dit boek

Net als alle andere *Voor Dummies* boeken, is dit boek verdeeld in delen. Elk deel bestaat uit een aantal hoofdstukken over een bepaald thema.

Deel I: De moestuin: basisinformatie

Een moestuin hebben, betekent veel meer dan alleen lekker voedsel telen. Ik leg in dit deel uit waarom mensen een moestuin hebben en wat hiervan de voordelen zijn. Ik geef je ook informatie die je nodig hebt bij het ontwerpen van de tuin. Zo vertel ik hoe belangrijk zon en de grondsoort zijn en hoe je bepaalt wat je wilt telen. We bekijken ook een aantal tuinontwerpen.

Deel II: Groenten in soorten en maten

In elk hoofdstuk in dit deel worden groenten besproken per botanische familie (zoals de kalebasfamilie) of voor gemeenschappelijkheid (zoals wortelgewassen). Elk hoofdstuk staat boordevol met de beste variëteiten om te telen en specifieke informatie over het telen. Ik geef ook informatie over het bestrijden van de soorten ongedierte die gewassen kunnen aanvallen. Hoofdstuk 12 gaat over andere eetbare gewassen, zoals bessen en kruiden. Voedsel is er in veel vormen. Bessen en kruiden behoren tot de eenvoudigste en betrouwbaarste producenten voor je tuin.

Deel III: Aan de slag in de moestuin

Nu komt het leukste: je eigen tuin opbouwen en beginnen met telen. In dit deel heb ik het over zaden, bodemverbetering, tuinonderhoud met de juiste bewatering, bemesting en mulching, het gebruik van enkele supercoole technieken, zoals successie, het gebruik van ongedierte- en ziektebestrijdingsmiddelen, het telen in potten en het oogsten en bewaren. Zo zeg, dat is veel fantastische informatie!

Deel IV: Het deel van de tientallen

Dit boek zou geen *Voor Dummies* zijn zonder het altijd populaire deel van de tientallen. In de laatste hoofdstukken van dit boek kijken we naar

de tien beste gereedschappen om de klus te klaren en ongeveer tien fantastische seizoenverlengende technieken waarmee je vroeger in de lente kunt beginnen met tuinieren en tot later in de herfst kunt doorgaan.

Pictogrammen die in dit boek worden gebruikt

Net als in de andere *Voor Dummies* boeken staan ook in dit boek pictogrammen die fantastische tips, waarschuwingen en andere specifieke onderwerpen accentueren. Deze gebruik ik in dit boek:

Wil je planten in potten of bakken kweken? Zoek dan deze pictogrammen op in het boek.

Het mooie van een moestuin is dat kinderen kunnen helpen. Dit pictogram geeft planten aan waar kinderen dol op zijn of speciale tuintips die je kunt uitproberen met de kleintjes.

Dit pictogram accentueert belangrijke informatie die helpt om beter te tuinieren. Vergeet dit niet!

Wanneer je je kennis van een plant of techniek wilt verdiepen, lees dan de informatie bij dit pictogram.

Dit pictogram accentueert informatie die tijd en geld bespaart. Zelfs ervaren tuinders kunnen iets van deze stukjes leren!

Soms maak je fouten in de tuin, en dat mag. Om er zo min mogelijk te maken, wijst dit pictogram je op de mogelijke valkuilen.

En nu?

Begin met de basis en lees de informatie in Deel I over zaden, planten, grond, je terrein en het tuinontwerp. Duik dan in de lijst met droomgroenten die je in je tuin wilt telen. Kijk tijdens het groeiseizoen af en toe in het boek om meer te leren over plaagbestrijding in hoofdstuk 17 en het verlengen van het seizoen in hoofdstuk 21. Vergeet niet om de vruchten te oogsten van al je noeste werk.

Dit is pas het begin van je ervaringen met de moestuin. Er zijn veel bronnen beschikbaar voor moeduinders (de bijlage kan je op weg helpen). Begin maar en blijf leren. Na het proeven van je eerste zelfgekweekte erwten, wil je vast nooit meer iets anders.

Deel I

De moestuin: basisinformatie

The 5th Wave

By Rich Tennant

In dit deel...

In dit deel laat ik je moestuinsappen stromen. Eerst ontdek je alles over de milieu-, sociale en gezondheidsredenen om een deel van je eigen voedsel te telen. Daarna ga je je tuin plannen; ik heb het over de juiste zon, grond en teelomstandigheden voor de moestuin en geef je ideeën voor tuinontwerpen en enkele voorbeelden.

Hoofdstuk 1

De grondbeginselen van de moestuin

.....

In dit hoofdstuk:

- ▶ Begrijpen waarom mensen groenten telen
 - ▶ De grondbeginselen van het plannen
 - ▶ Enkele fantastische groenten om te telen
 - ▶ Zorgen dat alles goed blijft groeien
-

Ik heb mijn hele leven al een moestuin. Ik stapte achter mijn opa aan als hij stenen uit zijn aardappelveldje verwijderde, wiede mijn moeders tuin, leerde mijn dochter haar eerste zaadjes zaaien en bouwde koude kassen, zodat mijn vrouw en ik zoveel mogelijk voedsel in onze eetbare tuin kunnen telen. Ik kan je verzekeren dat wanneer je eenmaal begint, de moestuin een deel wordt van je leven.

In dit hoofdstuk begin ik met de basisbeginselen van de tuinvoorbereiding en vertel ik je wat je kunt telen en hoe je dat doet. In de volgende hoofdstukken vind je alle informatie die je nodig hebt om met succes een moestuin aan te leggen. Ik hoop dat je ondertussen zin krijgt om je handen vuil te maken en aan je eigen tuin te beginnen. Succes!

Waarom een eigen moestuin aanleggen?

Met de jaren is men door de vooruitgang en het drukke bestaan steeds minder gaan moestuinieren. Sinds kort beseft men echter dat het verbouwen van je eigen voedsel, ook al is het minder belangrijk om te overleven dan vroeger, een belangrijk onderdeel vormt van de gezondheid van leven, geest, ziel, levensstijl en gemeenschap. Steeds meer mensen nemen een moestuin voor het voedsel en als hobby. Zelfs Obama en zijn vrouw hebben een moestuin aangelegd bij het Witte Huis. De moestuin is weer officieel terug van weggeweest!

Wie kan de geur, smaak en textuur weerstaan van voedsel dat letterlijk enkele minuten voor je het eet is geoogst? Wanneer je ooit je tanden in een zonverwarmde, rijpe tomaat hebt gezet en de sappen en smaken hebt voelen exploderen in je mond, dan weet je wat ik bedoel.

DEEL I: De moestuin: basisinformatie

Een moestuin heb je niet alleen vanwege de smaak, maar ook om veilig voedsel te eten dat dicht bij huis is geproduceerd. Om te weten wat er op het voedsel is gespoten en om je vrienden en familie voedzaam voedsel voor te schotelen met veel vitamines en *antioxidanten* (kankerwerende bestanddelen). Om contact te maken met buurtgenoten tijdens het experimenteren met etnische gerechten vol exotische ingrediënten die zijn gekweekt in je niet zo exotische achtertuin. Om milieuvervuiling en de opwarming van de aarde te verminderen door geen producten te kopen die honderden kilometers hebben afgelegd naar de plaatselijke groenteboer. Het geeft een goed gevoel om een deel van je voedsel weer zelf te telen, ook als is het maar een pot basilicum: je krijgt meer controle over je leven te krijgen.

Wil je meer weten over de populariteit en voordelen van een moestuin, lees dan hoofdstuk 2.

Een moestuin ontwerpen: de belangrijkste aspecten

Wat is het beste moment om een moestuin te beginnen? Nu meteen! Met deze informatie bepaal je waar je die van jou aanlegt:

- ✓ Zoek een plek dicht bij huis waar je dagelijks langskomt, zodat je je project niet vergeet.
- ✓ Zoek een plek met minimaal zes uur direct zonlicht per dag.
- ✓ Zoek een plek met fantastische grond.

Houd je nieuwe tuin klein. Je kunt net zo productief zijn in een kleine tuin met verhoogde bedden, pot of kleine keukentuin dan wanneer je de hele achtertuin ompit. Begin klein, oogst succes en breid je tuin uit (als je wilt).

Wat moet je in je nieuwe tuin zetten? Er zijn veel producten die je kunt telen, dus het zal moeilijk zijn om een keuze te maken. De belangrijkste tip die ik je kan geven is: teel wat je lekker vindt. Ja, het draait allemaal om smaak. Men kan wel zeggen dat bonen heel eenvoudig te telen zijn, maar je teelt ze niet wanneer je ze niet graag eet. (Natuurlijk kun je van mening veranderen wanneer je eenmaal verse sperziebonen uit de tuin hebt geproefd.) Kweek een combinatie van rassen van de favoriete groenten van je gezin. Probeer ook een paar andere soorten uit om je fantasie te prikkelen.

Hoofdstuk 3 bevat volop aanwijzingen om je tuin verstandig te ontwerpen.